

УДК 372.3- 37.017

DOI: 10.31376/2410-0897-2025-2-58-190-197

ПОЧАТКОВА ШКОЛА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Решетняк Віктор Федорович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: reshetnyakvf@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5069-4245

У статті проаналізовано різні підходи до організації початкової школи в окремих зарубіжних країнах, охарактеризовано структуру та зміст шестирічної початкової освіти в цих країнах, виокремлено ключові підходи до навчання та виховання дітей молодшого шкільного віку в межах різних моделей початкової школи. Розглянуто систему підготовки вчителя до роботи з шестирічками. Виділено інклюзивність та підтримку розвитку дитини як обов'язкову складову початкової освіти в західних системах. Здійснено порівняльний аналіз зарубіжного досвіду та вітчизняної практики, визначено потенційні напрями впровадження ефективних освітніх рішень у контексті реформування української початкової школи.

Ключові слова: *початкова школа, ключові підходи, система підготовки вчителя, порівняльний аналіз зарубіжного досвіду.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації освітніх систем в усьому світі зростає інтерес до вивчення моделей організації початкової освіти, зокрема шестирічної початкової школи. Більшість країн реформують структуру початкової ланки з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей, адаптаційних труднощів у перехідний період та цілей сталого розвитку освіти. Зокрема, перехід до шестирічної початкової школи в зарубіжних країнах зумовлений потребою забезпечити плавніший вхід дитини в шкільне середовище, підтримати індивідуальний темп розвитку та надати міцний фундамент для подальшого навчання. У контексті освітніх реформ в Україні вивчення зарубіжного досвіду організації шестирічної початкової школи набуває особливої важливості, оскільки дозволяє критично осмислити наявні підходи, адаптувати ефективні моделі та визначити перспективи модернізації вітчизняної освітньої системи.

Короткий огляд попередніх досліджень. Тема віку вступу дітей до школи та тривалості початкового етапу освіти активно досліджується в працях зарубіжних учених, зокрема L. Ackerman, H. Bertram, S. Suggate [18], G. Neuman, які звертають увагу на зв'язок між раннім початком навчання, когнітивним розвитком і подальшою академічною успішністю. У країнах Європейського Союзу, Північної Америки та Азії питання адаптації шестирічних дітей до навчання, педагогічних стратегій і змістового наповнення навчального процесу стали предметом широкого наукового обговорення. В українському педагогічному дискурсі ця проблема частково розглядається у працях О. Савченко, І. Беха, Т. Левченко, однак систематизоване дослідження зарубіжного досвіду організації шестирічної початкової школи в контексті сучасних викликів є недостатньо представленим, що й зумовлює необхідність подальшого аналізу.

Метою дослідження є аналіз особливостей організації шестирічної початкової школи в зарубіжних країнах з акцентом на виявлення ефективних практик, що можуть бути враховані в процесі модернізації початкової освіти в Україні.

Методологічна основа дослідження. Методологічною основою дослідження виступають принципи наукової об'єктивності, історизму, міждисциплінарності та системного підходу. У процесі аналізу використано методи компаративістики, порівняльного аналізу, інтерпретації нормативно-правових актів та освітніх стандартів, аналізу змісту навчальних програм, узагальнення педагогічного досвіду.

Виклад основного матеріалу.

Поняття «початкова школа» у контексті зарубіжної педагогіки.

У зарубіжній педагогіці поняття «*початкова школа*» (*primary school, elementary school, Grundschule, école primaire* тощо) розглядається як перший етап формальної освіти, що забезпечує базову підготовку дитини до подальшого навчання та соціалізації в суспільстві. Зміст, структура та тривалість початкової освіти варіюються залежно від країни, однак загалом охоплюють вік дітей від 5–6 до 10–12 років.

У країнах Західної Європи, Північної Америки та Східної Азії початкова школа виконує не лише академічну, а й виховну функцію, виступаючи інститутом соціального та емоційного розвитку дитини. Вона орієнтується на індивідуальні освітні потреби, з урахуванням темпу розвитку кожної дитини. Наприклад, у Фінляндії початкова школа (починаючи з 7 років) наголошує на ігровій природі навчання, тоді як у Великій Британії чи США навчання починається з 5–6 років і має виражений академічний акцент уже в перші роки.

Таким чином, у міжнародному контексті початкова школа розглядається як динамічна педагогічна

система, у якій формуються ключові компетентності, основи критичного мислення, уміння співпрацювати, навички саморегуляції та адаптації до складного світу. Важливим фактором в цій системі виступає вік дитини в якому вона включається в навчальний процес, а отже постає необхідність врахування вікових особливостей дітей на кожному етапі навчання, зокрема дітей 6-річного віку як суб'єктів навчання.

Шестирічні діти перебувають на межі дошкільного й молодшого шкільного віку, що зумовлює особливості їхнього психофізіологічного, когнітивного й соціального розвитку. Вони демонструють зростаючу здатність до цілеспрямованої діяльності, розвиненішу увагу, пам'ять, уяву та мовлення. Водночас їхня діяльність ще значною мірою зберігає ігровий характер, а мислення залишається наочно-образним.

За висновками зарубіжних психологів (J. Piaget [16], L. Vygotsky [1], D. Elkind [3]), діти цього віку активно формують операції конкретного мислення, однак абстрактні категорії ще є складними для засвоєння. Вони потребують наочності, емоційної підтримки, багаторазового повторення матеріалу в різних формах.

Соціально шестирічна дитина вже здатна до співпраці в групі, однак її навички саморегуляції, самоорганізації та відповідальності лише формуються. Це потребує від учителя спеціального педагогічного підходу, що включає гнучке поєднання ігрових, навчальних і виховних стратегій.

Тривалість навчання в початковій школі значно варіюється залежно від країни. Наприклад, у Австрії, Болгарії, Литві, Німеччині, Португалії, Словаччині, ФРН, Швеції початкова освіта триває 4 роки. В Італії та Франції – 5 років. У Бельгії, Великобританії, Греції, Ірландії, Іспанії, Канаді, Кіпрі, Латвії, Люксембурзі, Норвегії, Португалії, Фінляндії – 6 років. А в Ірландії та Нідерландах – 8 років.

Крім того, кількість навчальних годин також суттєво відрізняється. Наприклад, у Казахстані школярі проводять у початковій школі приблизно 500 академічних годин на рік, тоді як у Данії ця цифра сягає 1000 годин. Це може впливати на якість освіти та загальний рівень знань учнів.

Ідеї раннього шкільного старту: переваги й недоліки

Ранній початок формального навчання (із 5–6 років) є предметом численних дискусій у зарубіжному освітньому просторі. У деяких країнах, таких як Велика Британія, США, Південна Корея, діти починають шкільне навчання у віці 5 або 6 років, що обґрунтовується низкою аргументів:

Переваги:

- **Формування навчальної мотивації з раннього віку.** Діти раніше долучаються до освітнього процесу, що може сприяти виявленню обдарувань.
- **Ранній розвиток базових навичок.** Навчання читанню, письму, рахунку починається на етапі інтенсивного розвитку мозку.
- **Скорочення освітнього циклу.** Ранній старт дозволяє швидше інтегруватися у середню освіту, що відповідає вимогам економік, орієнтованих на продуктивність і конкуренцію.

Недоліки:

- **Неповна психологічна готовність дитини.** Не всі шестирічні діти однаково готові до систематичного навчання, що створює ризик перевантаження й дезадаптації.
- **Зниження природної мотивації до пізнання.** Надмірне академічне навантаження може придушити спонтанну цікавість і уяву.
- **Недостатній розвиток навичок саморегуляції.** Високі вимоги шкільного середовища іноді не відповідають реальному рівню розвитку дитини.

Сучасні зарубіжні дослідження (наприклад, роботи S. Suggate [18], K. Sylva [2; 17]) вказують, що ефективність раннього старту залежить не стільки від віку, скільки від змісту й методів навчання. Якщо освітнє середовище створене з урахуванням вікових потреб, ранній старт може бути успішним і сприятливим.

Порівняльний аналіз моделей шестирічної початкової школи у зарубіжних країнах

Питання віку початку шкільного навчання є ключовим у контексті реформування системи початкової освіти. У багатьох країнах модель шестирічної початкової школи варіюється залежно від культурних традицій, політики та освітніх пріоритетів. У деяких державах (як-от США) шкільне навчання розпочинається з п'ятирічного віку, в інших – з шести (Фінляндія, Франція, Німеччина).

Німеччина: Grundschule (6–10 років)

Німецька модель початкової освіти реалізується через **Grundschule**, яка охоплює дітей віком від 6 до 10 років. Характерною ознакою є **федеративна структура освіти**, внаслідок чого земельні уряди мають право самостійно формувати освітню політику [9]. У деяких землях передбачено обов'язковий вік відвідування дитячих установ (Vorschule) з 5 років як підготовчий етап до школи. Grundschule зосереджена на інтегрованому підході до навчання та соціалізації, але сам процес шкільного старту переноситься на шостий рік життя дитини. Після 4-го класу вчителі дають рекомендації щодо подальшого навчання учня, виходячи з його успішності та здібностей. Схема моделі середньої освіти в ФРН подано на рис. 1.

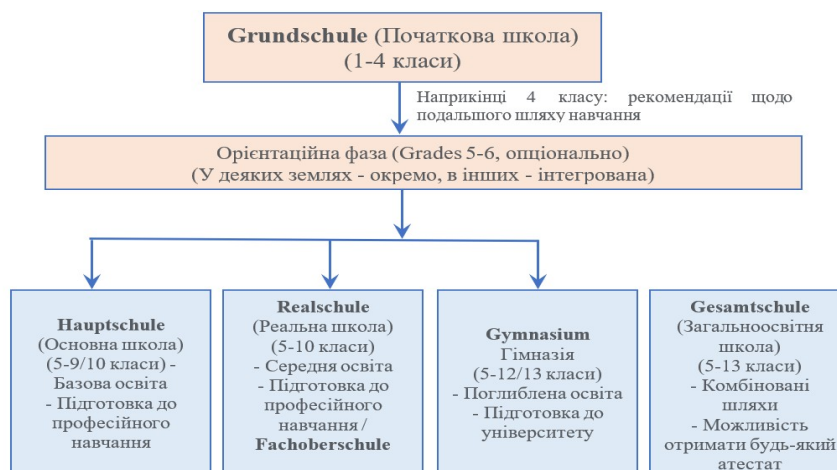

Рис. 1. Схема моделі середньої освіти у ФРН

Фінляндія: інтегрована освіта з 6 років.

У Фінляндії шкільне навчання починається з 6 років у формі **підготовчої дошкільної освіти**, а з 7 років – початкова школа (perusopetus). Система орієнтована на **ігрове та дослідницьке навчання**, що забезпечує м'який перехід від дошкілля до формальної освіти. Початкова школа триває 6 років, але на ранніх етапах основна мета – розвиток соціальних та когнітивних навичок без тиску академічних результатів [7].

Польща: повернення до традиційної моделі.

Польща в 2017 році відмовилася від реформи 2012 року, яка передбачала обов'язкове навчання з 6 років. Згідно з оновленим законодавством, **початкова школа триває 8 років (1–8 класи)**, а шкільне навчання розпочинається з **7 років** (при цьому можливе добровільне зарахування з 6 років).

Підготовка дітей 5-річного віку проводиться в дитячих садках у формі обов'язкової дошкільної освіти (zerówka), що фактично готує до школи [11].

США: Kindergarten з 5 років.

У США початкову школу зазвичай розпочинають із **Kindergarten** – підготовчого року для дітей 5-річного віку. Повна тривалість **elementary school** варіюється між штатами, зазвичай охоплює **класи К–5 або К–6**. Kindergarten має як освітню, так і соціалізуючу функцію: дітей навчають основам грамотності, математики, але основна увага приділяється адаптації до шкільного середовища [19].

Франція: école élémentaire з 6 років.

У Франції діти починають формальне шкільне навчання з 6 років у школі **école élémentaire**, що триває 5 років (CP, CE1–2, CM1–2). Проте з 3 років майже всі діти охоплені обов'язковою **материнською школою (école maternelle)**, яка виконує функції дошкільної підготовки. І хоча формально школа починається з 6 років, освітня система Франції забезпечує повну неперервність навчання з раннього віку [10].

Порівняльний аналіз свідчить про наявність двох домінуючих моделей (табл. 1): ранньої формалізації (США) та поступового входження в освітній процес (Фінляндія, Франція). Початок навчання з 5 років, як у США, забезпечує ранню адаптацію, але вимагає додаткової психолого-педагогічної підтримки. У європейських країнах переважає більш відкладений старт (6–7 років), проте з обов'язковою дошкільною підготовкою. Вибір оптимальної моделі залежить від культурного контексту та освітніх пріоритетів держави.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця вікових особливостей початку та тривалості навчання в початковій школі в окремих країнах

Країна	Вік початку школи	Назва	Тривалість початкової школи	Особливості
Німеччина	6 років	Grundschule	4 роки	Земельна диференціація
Фінляндія	6/7 років	Perusopetus	6 років	Ігрова орієнтація, довіра до вчителя
Польща	7 років (можливо з 6)	Szkoła podstawowa	8 років	Реформа 2017 року
США	5 років	Kindergarten → Elementary	6 років	Ранній старт, різні моделі по штатах
Франція	6 років (але освіта з 3)	École élémentaire	5 років	Ранній початок у maternelle

Особливості організації навчально-виховного процесу в шестирічній початковій школі: порівняльний аналіз

Початковий етап шкільної освіти має визначальне значення для подальшого академічного та

соціального розвитку дитини. Особливої уваги потребує організація навчального процесу для дітей шестирічного віку, оскільки саме в цьому віці відбувається активний перехід від дошкільного виховання до системного навчання. У різних країнах цей перехід має свої особливості, зумовлені національними традиціями, системами підготовки педагогів, підходами до адаптації дітей.

Тривалість навчального дня

Німеччина. У більшості федеральних земель тривалість навчального дня становить 4–5 уроків по 45 хвилин. Існує поділ на школи з неповним (передобіднім) і повним днем (Ganztagsschule), останні передбачають перебування до 15:30–16:00 з додатковими виховними заходами.

Фінляндія. Тривалість навчального дня в 1–2 класах зазвичай не перевищує 4 годин, уроки поєднуються з активним відпочинком. Урок триває 45 хвилин, але між ними тривалі перерви (15–20 хв). Є школи з розширеним перебуванням.

Польща. У перших класах початкова тривалість – 3–4 години щодня, поступово збільшується. Діти мають право на дозоване навчальне навантаження, визначене державними санітарними нормами.

США. Повний навчальний день триває 6–7 годин, включає академічні заняття, фізичну активність, прийом їжі. Можливі скорочені дні або зміни для Kindergarten.

Франція. У 1 класі (Cours préparatoire) – 24 години занять на тиждень, переважно з 8:30 до 16:30 (з обідньою перервою), середа – часто скорочений день.

Варто зазначити, що на початку навчального етапу в школах окремих країн особлива увага приділяється організації адаптаційного періоду, використанню гри та інтегрованих методів, зокрема [7; 15]:

Німеччина. У 1 класі широко застосовуються ігрові, рухливі та інтегровані методи, особливо в першому півріччі. Дозволено індивідуалізацію навчального ритму, а процес «входження» в навчання триває до 3 місяців.

Фінляндія. Гра – основа педагогічної взаємодії в перші роки школи. Освітні методи інтегровані, спрямовані на досвід дитини, а не на формальні знання.

Польща. Законодавчо закріплено адаптаційний період – перші місяці навчання з ігровими формами, проектами, інтеграцією предметів.

США. Kindergarten зорієнтований на гру, творчість, соціалізацію. Багато інтегрованих занять типу «circle time», де поєднуються розмови, пісні, математика, читання.

Франція. Гра відіграє меншу роль у СР, проте використовується як допоміжний інструмент. Адаптаційний період – до жовтня включно.

При цьому особлива увага приділяється підготовці вчителя до роботи з шестирічками, для прикладу [6; 12]:

Німеччина. Підготовка вчителів Grundschule триває 5–6 років, включає педагогіку раннього віку, психологію розвитку, практику в початкових класах.

Фінляндія. Учитель початкової школи має магістерський ступінь, проходить серйозну педагогічну практику з дітьми раннього шкільного віку.

Польща. Спеціалізована програма педагогічної освіти триває 5 років, обов'язковий модуль «навчання дітей 6–10 років».

США. Учителі мають сертифікат з початкової освіти (elementary certification), з обов'язковим модулем дошкільної/Kindergarten освіти.

Франція. Після бакалаврату – 2-річна магістратура (INSPE) з підготовкою до роботи в cycle 1 та 2 (материнська й початкова школа).

Особливе місце в системі організації освітнього процесу в початковій ланці займають підходи до формування навчальних планів і програм, зокрема [8; 13]:

Німеччина. Кожна федеральна земля має свої програми, які включають інтегровані курси: «Життєвий світ», мова, математика, музика, рух. Багато уваги – розвитку емоційної грамотності.

Фінляндія. Зміст навчання регулюється Національним ядром навчального плану (2016), який підкреслює теми життя, інтеграцію предметів, емоційне навчання.

Польща. Програма початкової школи включає: польську мову, математику, природознавство, мистецтво, музику, фізкультуру – із сильним акцентом на інтеграцію предметів у 1–3 класах.

США. Навчальні програми відрізняються за штатами, але часто включають читання, письмо, математику, природничі науки, з акцентом на «learning through play» у Kindergarten.

Франція. В école élémentaire програма детально регламентована державою, 5 основних доменів: мова, математика, мистецтво, навколишній світ, спорт.

Обов'язковою складовою початкової освіти в західних системах є інклюзивність та підтримка розвитку дитини, зокрема [4; 5; 14]:

Німеччина. Активно впроваджується інклюзивна модель – асистенти в класі, спеціальні педагоги. Програма *Förderschule* дозволяє гнучкий підхід.

Фінляндія. Система триступеневої підтримки (загальна, індивідуальна, спеціалізована). Раннє втручання є ключовим елементом.

Польща. Педагоги й асистенти працюють у класі, створено мережу психолого-педагогічних консультацій для дітей з особливими освітніми потребами.

США. Закон IDEA гарантує підтримку дітей з ООП у класі. Застосовується система IEP (індивідуальних планів розвитку), асистенти та спеціальні служби – звичні елементи.

Франція. Існує мережа ULIS (інклюзивних класів), психологи й спеціальні освітні помічники працюють безпосередньо в класі.

Отже, у країнах Заходу організація навчально-виховного процесу в шестирічній початковій школі вивірена залежно від потреб дитини, культурного контексту та політики освіти (табл. 2). Переважає тенденція до зменшення навчального навантаження в перші роки, широкого використання ігрових форм, забезпечення інклюзивності. Підготовка вчителя має стратегічне значення, особливо в частині педагогіки раннього віку.

Таблиця 2

Порівняльна таблиця моделей шестирічної початкової школи (Німеччина, Фінляндія, Польща, США, Франція)

Країна	Тривалість навчального дня	Роль гри, адаптація, інтеграція	Підготовка вчителя	Навчальні програми	Інклюзивність
Німеччина	4–5 уроків по 45 хв; школи з повним/неповним днем	Ігрові методи, адаптація до 3 міс., інтеграція предметів	5–6 років, фокус на <i>Grundschule</i>	Від земель, інтегровані курси	<i>Förderschule</i> , асистенти, індивідуальні траєкторії
Фінляндія	3–4 год у 1–2 кл., довгі перерви	Гра – основа навчання, адаптація природна, інтеграція тем	Магістратура з практикою, педагогіка раннього віку	Тематичні ядра, інтеграція знань	Треступенева підтримка, раннє втручання
Польща	3–4 год у 1 кл., поступове збільшення	Законодавча адаптація, ігрові методи, проекти	5 років, модуль роботи з 6-річчями	Інтеграція в 1–3 кл., базові предмети	Психолого-педагогічна допомога, асистенти
США	6–7 год повного дня	Kindergarten = гра, творчість, «circle time»	Сертифікація, модулі дошкільної освіти	Від штатів, читання, марематика, наука, гра	IEP-плани, IDEA, асистенти
Франція	24 год на тиждень, з обідом і скороченим днем у середу	Адаптація до жовтня, гра – допоміжний засіб	Магістратура INSPE, підготовка до cycle 1–2	5 доменів: мова, математика, мистецтво, природа, спорт	ULIS-класи, освітні помічники

Висновки та перспективи розвитку шестирічної початкової школи для українського освітнього контексту.

1. Сильні сторони зарубіжного досвіду

1.1. Педагогіка гри та адаптації

У Фінляндії та США навчання шестирічок базується на ігрових методах, що сприяє м'якому переходу від дошкільної до шкільної освіти. Адаптаційний період дозволяє дітям поступово звикати до нового середовища та форм навчання.

1.2. Інтегровані навчальні програми

У Німеччині та Польщі впроваджено інтегровані навчальні програми, які поєднують різні предмети в єдині тематичні блоки, що сприяє цілісному сприйняттю знань.

1.3. Підготовка вчителів

У Фінляндії та Франції вчителі початкових класів проходять спеціалізовану підготовку, що включає педагогіку раннього віку та практичний досвід роботи з дітьми шестирічного віку.

1.4. Інклюзивність та підтримка

У США та Франції діє система індивідуальних освітніх планів та підтримки дітей з особливими освітніми потребами, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти.

2. Що можна адаптувати до української системи освіти

2.1. Впровадження ігрових методів

Використання ігрових методів у навчанні шестирічок сприятиме розвитку мотивації до навчання та зменшенню стресу при переході до шкільного життя.

2.2. Розробка інтегрованих програм

Створення інтегрованих навчальних програм дозволить забезпечити міжпредметні зв'язки та формувати цілісне уявлення про навколишній світ у дітей.

2.3. Підвищення кваліфікації вчителів

Організація курсів підвищення кваліфікації для вчителів початкових класів з акцентом на педагогіку раннього віку та інклюзивну освіту.

2.4. Розвиток інклюзивної освіти

Впровадження індивідуальних освітніх планів та створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами у звичайних класах.

3. Пропозиції для подальших досліджень

3.1. Дослідження ефективності ігрових методів

Проведення експериментальних досліджень щодо впливу ігрових методів на успішність та адаптацію шестирічок у початковій школі.

3.2. Аналіз інтегрованих програм

Вивчення ефективності інтегрованих навчальних програм у контексті української освіти та їх впливу на формування ключових компетентностей у молодших школярів.

3.3. Оцінка підготовки вчителів

Аналіз рівня підготовки вчителів початкових класів до роботи з шестирічками та розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи підготовки педагогів.

Отже аналіз зарубіжного досвіду свідчить про ефективність ігрових методів, інтегрованих програм, спеціалізованої підготовки вчителів та інклюзивної освіти у навчанні шестирічок. Адаптація цих елементів до української системи освіти може сприяти покращенню якості початкової освіти та забезпеченню комфортного переходу дітей до шкільного життя.

Список використаної літератури

1. Виготський Л. С. Історичне значення психологічної кризи. Методологічне дослідження. *Психологія і суспільство. Психологічні науки*. 2023. № 1. С. 102–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2023_1_7.
2. Davison K., Malmberg L.-E., Sylva K. Academic help-seeking interactions in the classroom: A microlongitudinal study. *British Journal of Educational Psychology*. 2023. No 3. P. 33–55.
3. Elkind D. Reinventing Childhood: Raising and Educating Children in a Changing World. *Modern Learning Pr/Programs*, 1998. 188 p.
4. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. *Country Policy Review and Analysis – Updated 2022*. Brussels : EASNE, 2022. URL: <https://euagenda.eu/publications/european-agency-for-special-needs-and-inclusive-education-country-policy-review-and-analysis> (дата звернення: 17.05.2025).
5. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. *Country Reports*. 2022. URL: <https://www.european-agency.org/country-information/reports?page=0> (дата звернення: 17.05.2025).
6. European Commission / EACEA / Eurydice, 2023. The structure of the European education systems 2023/2024: schematic diagrams. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2023. 40 p.
7. Finnish National Agency for Education. Early childhood and basic education in Finland. Helsinki : EDUFI, 2022. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurydice/finland/early-childhood-and-school-education-funding> (дата звернення: 17.05.2025).
8. Finnish National Agency for Education. *National core curriculum for basic education for adults 2017*. Helsinki: PunaMusta Oy, 2019. 148 p. URL: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/national_core_curriculum_for_basic_education_for_adults_2017.pdf (дата звернення: 17.05.2025).
9. Kultusministerkonferenz (KMK). The Education System in the Federal Republic of Germany 2022/2023. Bonn: KMK, 2021. URL: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Eurydice/Bildungswesen-engl-pdfs/dossier_en_ebook.pdf (дата звернення: 17.05.2025).
10. Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. L'école en France 2022. Paris, 2022. URL: <https://www.education.gouv.fr/media/118457/download> (дата звернення: 17.05.2025).
11. Ministry of National Education of Poland. Reform of the education system in Poland. Warsaw, 2018. URL: <https://www.gov.pl/web/education/reform-of-the-education-system> (дата звернення: 17.05.2025).
12. OECD. Building a High-Quality Early Childhood Education and Care Workforce. Paris, 2020. URL : <https://www.oecd.org/publications/building-a-high-quality-early-childhood-education-and-care-workforce-b90bba3d-en.htm> (дата звернення: 17.05.2025).
13. OECD. Education Policy Outlook 2023. Paris, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/education-policy-outlook-2023_f5063653-en.html (дата звернення: 17.05.2025).
14. OECD. Empowering Teachers to Support Inclusive Education. Paris, 2021. URL: <https://www.oecd.org/education/empowering-teachers-to-support-inclusive-education-75d76c8e-en.htm> (дата звернення: 17.05.2025).
15. OECD. Starting Strong VI: Supporting Meaningful Interactions in Early Childhood Education and Care. Paris: OECD Publishing, 2021. URL: https://www.oecd.org/en/publications/starting-strong-vi_f47a06ae-en.html (дата звернення: 17.05.2025).

16. Piaget J. *Psychologie et pédagogie*. Paris : Denoël. 1969. 240 p.
17. Siraj I., Taggart B., Sammons P., Melhuish E., Sylva K., Shepherd D.-L. *Teaching in Effective Primary Schools: Research into Pedagogy and Children's Learning*. London : UCL IOE Press, Trentham Books. 2019.
18. Suggate S., Schaughency E., Reese E. Children learning to read later catch up to children reading earlier. *Early Childhood Research Quarterly*. 2012. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2012.04.004> (дата звернення: 17.05.2025).
19. U.S. Department of Education. *The Condition of Education 2023*. Washington, DC: NCES, 2023. URL : <https://nces.ed.gov/programs/coe/> (дата звернення: 17.05.2025).

PRIMARY EDUCATION: INTERNATIONAL EXPERIENCE

Reshetnyak Viktor

Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor,
Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Different approaches to organising primary schools in various countries, outlining the structure and content of their six-year primary education programmes, are analysed in this article. It identifies key teaching and nurturing methodologies for young children within different primary school models. The paper also reviews teacher training systems for educating six-year-olds. Crucially, inclusivity and developmental support for children are recognised as mandatory elements of primary education in Western systems. A comparative analysis of international experience and Ukrainian practice is performed to pinpoint potential avenues for integrating effective educational solutions into the ongoing reform of Ukrainian primary schooling.

Introduction. *The ongoing global transformation of educational systems has significantly increased interest in different primary education models, particularly the six-year primary school. Countries around the world are restructuring their primary education systems to better accommodate the age-specific and psychological needs of children, mitigate the challenges they face when adapting to new environments, and achieve sustainable educational development objectives. Many foreign nations have shifted to a six-year primary school system, primarily motivated by a desire to gently integrate children into the school environment, foster their individual developmental trajectories, and lay a robust foundation for subsequent learning. Consequently, amid its own educational reforms, Ukraine recognises the critical importance of studying international practices in organising six-year primary schooling. This research provides an opportunity to critically evaluate existing methods, adopt successful models, and identify feasible ways to modernise the national education system.*

Purpose. *This article aims to analyse the characteristics of the organisation of primary education in other countries, with a focus on identifying effective practices that could inform the modernisation of primary education in Ukraine.*

Methods. *The research is based on the principles of scientific objectivity, historicism, interdisciplinarity, and a systemic approach. During the analysis, the following methods were utilised: comparative studies (comparativistics); comparative analysis; interpretation of regulatory legal acts and educational standards; content analysis of curricula; and generalisation of pedagogical experience.*

Results. *The concept of 'primary school' in the context of foreign pedagogy. In foreign pedagogy, the concept of 'primary school' (also known as 'elementary school', 'Grundschule' or 'école primaire', among others) is viewed as the first stage of formal education. It provides children with the basic preparation they need for further learning and socialisation in society. The content, structure, and duration of primary education vary by country but generally cover children aged 5–6 to 10–12.*

In Western Europe, North America, and East Asia, primary school has an important role in a child's social and emotional development as well as their academic development. It focuses on individual educational needs and takes into account each child's developmental pace. For instance, in Finland, primary school (beginning at age 7) emphasises the playful nature of learning. In contrast, in Great Britain and the USA, education begins at 5–6 years of age with a distinct academic focus from the outset.

Thus, in an international context, primary school is regarded as a dynamic pedagogical system in which key competencies, the foundations of critical thinking, collaboration skills, abilities to self-regulate, and the capacity to adapt to a complex world are formed. A crucial factor in this system is the age at which a child enters the educational process; hence, the need to consider the developmental stages of children, particularly six-year-olds, as they progress through the curriculum.

Conclusion. *The starting age for school is a key consideration when reforming primary education systems. The six-year primary school model varies across countries due to cultural traditions, policies, and educational priorities. While some countries (such as the USA) start schooling at age five, others (including Finland, France, and Germany) begin at six.*

Examining international experience shows that play-based approaches, integrated programmes, specialised teacher training, and inclusive education for six-year-olds are effective. Incorporating these elements into the Ukrainian education system could improve the quality of primary education and help children transition smoothly into school.

Key words: *primary school, key approaches, teacher training system, comparative analysis of foreign experience.*

References

1. Vyhotsky L. S. (2023) Istorychne znachennia psykholohichnoi kryzy. Metodolohichne doslidzhennia [The historical significance of psychological crisis. Methodological study]. *Psykhologhiia i suspilstvo. Psykhologichni nauky. – Psychology and society. Psychological sciences.* № 1. P. 102-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2023_1_7 [in Ukrainian]
2. Davison K., Malmberg L.-E., Sylva K. (2023) Academic help-seeking interactions in the classroom: A microlongitudinal study. *British Journal of Educational Psychology.* 3. p. 33-55 [in English]
3. Elkind D. (1998) Reinventing Childhood: Raising and Educating Children in a Changing World. *Modern Learning Programs*, 188. [in English]
4. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2022). Country Policy Review and Analysis – Updated 2022. Brussels: EASNIE. URL: <https://euagenda.eu/publications/european-agency-for-special-needs-and-inclusive-education-country-policy-review-and-analysis>. [in English]
5. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2022). Country Reports. URL: <https://www.european-agency.org/country-information/reports?page=0> [in English]
6. European Commission / EACEA / Eurydice (2023). *The structure of the European education systems 2023/2024: schematic diagrams. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.. 2023 40 p.* [in English]
7. Finnish National Agency for Education. (2022). Early childhood and basic education in Finland Helsinki: EDUFI, URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/euryperia/finland/early-childhood-and-school-education-funding>. [in English]
8. Finnish National Agency for Education. (2019) *National core curriculum for basic education for adults 2017.* Helsinki: PunaMusta Oy, Helsinki 148 p. URL: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/national_core_curriculum_for_basic_education_for_adults_2017.pdf. [in English]
9. Kultusministerkonferenz (KMK). (2023). The Education System in the Federal Republic of Germany 2022/2023. Bonn: KMK, URL : https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Eurydice/Bildungswesen-engl-pdfs/dossier_en_ebook.pdf. [in English]
10. Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. (2022). L'école en France 2022. Paris, URL : <https://www.education.gouv.fr/l-ecole-en-france-2022-341062> . [in French]
11. Ministry of National Education of Poland. (2018). Reform of the education system in Poland. Warsaw, URL : <https://www.gov.pl/web/education/reform-of-the-education-system> . [in Polish]
12. OECD. (2020). Building a High-Quality Early Childhood Education and Care Workforce. Paris, URL : <https://www.oecd.org/publications/building-a-high-quality-early-childhood-education-and-care-workforce-b90bba3d-en.htm> . [in English]
13. OECD. (2023). Education Policy Outlook 2023. Paris, URL : https://www.oecd.org/en/publications/education-policy-outlook-2023_f5063653-en.html. [in English]
14. OECD. (2021). Empowering Teachers to Support Inclusive Education. Paris, URL : <https://www.oecd.org/education/empowering-teachers-to-support-inclusive-education-75d76c8e-en.htm> . [in English]
15. OECD. (2021). Starting Strong VI: Supporting Meaningful Interactions in Early Childhood Education and Care. Paris: OECD Publishing, URL : https://www.oecd.org/en/publications/starting-strong-vi_f47a06ae-en.html [in English]
16. Piaget Jean. (1969). *Psychologie et pédagogie.* Paris: Denoël, 240. [in French]
17. Siraj I., Taggart B., Sammons P., Melhuish E., Sylva K., Shepherd D.-L. (2019). *Teaching in Effective Primary Schools: Research into Pedagogy and Children's Learning.* London: UCL IOE Press, Trentham Books [in English]
18. Suggate S. P., Schaughency E. A., Reese E.. (2012) Children learning to read later catch up to children reading earlier. *Early Childhood Research Quarterly*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2012.04.004> [in English]
19. U.S. Department of Education. (2023). *The Condition of Education 2023.* Washington, DC: NCES, URL : <https://nces.ed.gov/programs/coe/> [in English]

Авторське право ©2025 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 29.05.2025 р.
Прийнято редакцією 29.06.2025 р.
Опубліковано 1.09.2025 р.